

УДК 327

Сагань А.П.¹, Купіна Л.З.²

¹ студ. гр. Ю-210 НУ «Запорізька політехніка»

² викл. НУ «Запорізька політехніка»

АТРИБУТИВНІ КОНЦЕПЦІЇ ЛІДЕРСТВА

Різні атрибутивні концепції лідерства бачать в лідері швидше людину, залежну від своїх послідовників. Лідером стає той, хто краще розуміє сподівання і надії можливих прихильників і діє відповідно до їх уявленнями про ті риси і якості, якими він повинен володіти. До подібного роду концепцій відноситься так звана концепція конститuentів. Суть її полягає в тому, що погляди, поведінку, підходи до прийняття рішень політичного лідера в значній мірі визначаються зовнішнім впливом. Під конститuentами і розуміють всіх тих, хто так чи інакше впливає на лідера. Коло конститuentів гранично широкий, але всередині нього особливу роль відіграє найближче оточення лідера, а також політичні активісти з числа його послідовників. Концепція конститuentів розглядає вплив пануючої в суспільстві політичної культури, перш за все, ціннісних орієнтацій, і масової політичної свідомості на формування характеру і стилю політичного лідерства. І наявність такого впливу не може викликати жодних сумнівів. Але одночасно дана концепція принижує роль політичного лідера, зводячи її чи ні до ролі простого виконавця волі своїх послідовників. З цим навряд чи можна погодитися.

Сучасна політична наука припускає наявність таких основних мотивів, що детермінують поведінку політичних лідерів: а) потреба у владі; б) потреба в контролі над подіями і людьми; в) потреба в досягненнях; г) потреба в афіліації, тобто в приналежності до якої-небудь групи і отриманні схвалення. Потреба у владі, як зазначалося, перебувала в центрі уваги політичної психології з моменту зародження цієї наукової дисципліни. Зокрема, її вивчали дослідники психоаналітичного напрямку, наприклад, Г. Лассвел, і інші політичні психологи. Ця потреба може носити інструментальний характер, бути засобом для задоволення інших потреб особистості, але може являти собою і якийсь компенсаторний механізм. Людина, заклопотана своїми вадами фізичного, психологічного або інтелектуального характеру, і тому страждає від низької самооцінки, прагне знайти таку сферу діяльності, де він зміг би показати свою компетенцію і затвердити власну гідність. Дуже часто такою сферою виявляється політика, а головною метою участі в ній - просування до вершин влади як до засобу подолання комплексу неповноцінності. Потреба у владі може носити і яскраво виражений соціальний характер - як усвідомлене прагнення до контролю над розподілом найважливіших економічних, соціальних та інших ресурсів.

З потребою у владі тісно пов'язана і переплетена потреба політичного лідера в особистому контролі над подіями і людьми. За своєю природою дана потреба не що інше, як прояв у політичній сфері базової людської потреби в контролі над зовнішніми силами і обставинами, що впливають на повсякденне життя людей. Потреба в контролі може бути розвинена у різних лідерів неоднаково, її характеристики суто індивідуальні. Ступінь контролю

над подіями і людьми, в цілому, обернено пропорційна сфері його поширення. Чим більше політичних подій лідер хоче контролювати, тим менше його можливості зробити такий контроль досить ефективним. І навпаки, зменшення кількості об'єктів контролю підвищує його ефективність. Для більшості розвинених країн протягом ХХ століття були характерні тенденції інституалізації та професіоналізації політичного лідерства. Інституалізація проявляється в тому, що сучасні лідери повинні діяти в рамках політичних інститутів. При прийнятті рішень вони зобов'язані виходити з нормативних актів даних інститутів. Ці нормативні акти - конституції, закони, програми, статuti політичних партій - визначають порядок рекрутування політичних лідерів і їх просування на вершини державною чи громадською влади. Сучасний політичний лідер знаходиться в центрі уваги засобів масової інформації, а також під постійним контролем як з боку опозиції, так і з боку своїх соратників. Ці обставини ставлять політичних лідерів в жорсткі рамки, обмежують прояв індивідуальних рис, роблять їх багато в чому схожими один на одного. У стабільних демократичних країнах лідери, що володіють харизматичними якостями, часто займають маргінальне положення, зате на вершинах влади виявляються зовні нічим не примітні люди.

Ще М. Вебер зазначав, що політика у все більшій мірі буде сферою професійної діяльності. Це передбачення повністю підтверджується. Для того, щоб сьогодні бути успішним політиком, необхідно володіти різноманітними знаннями з галузі політології, соціології, конфліктології, економіки та юриспруденції, а також вміннями і навичками в галузі суспільних комунікацій. Для людей, що займаються політичною діяльністю, вона стає основним джерелом отримання доходу незалежно від їх професійної освіти. При цьому сферами прикладання «політичного праці» є аж ніяк не тільки структури виконавчої влади, а й парламенти, політичні партії і громадські рухи, органи місцевого управління, засоби масової інформації і т.ін.